

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PRÁVO PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

III.
soukromoprávní instituty

LITERATURA

■ MONOGRAFIE

Voňková, J., Huňková, M.: Domácí násilí z pohledu žen. Praha: Profem, 2004;

Marvánová-Vargová, B. Pokorná, D., Toufarová, M. : Partnerské násilí. Linde, 2009;

Špeciánová, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003;

Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J.: Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000;

■ STUDIE

Králíčková, Z.: Občanskoprávní aspekty domácího násilí de lege ferenda. Bulletin advokacie, 2003, č. 8, s. 84 - 89; Civilněprávní postih domácího násilí - utopie, nebo efektivní budoucí právní úprava? Právo a rodina, 2004, č. 12, s. 7 - 10; Civilněprávní postih domácího násilí - úvahy de lege ferenda (zejména nad sněmovním tiskem č. 828). Acta iuridica olomucensis. Vol. 1, 2005, s. 50 - 53;

Králíčková, Z. Dávid, R.: Rodinné bydlení a domácí násilí. Právní fórum, 2008, s. 429 - 436;

Radvanová, S.: Zdravé rodinné prostředí - jak pro koho. Acta iuridica olomucensis. Vol. 1, 2005, s. 47 - 49;

Melicharová, D.: Dítě jako svědek a oběť domácího násilí. Ibid., s. 62 - 65

KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA

- *Eliáš, K. a kol.:* Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008;
- *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.:* Občanský zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008;
- *Hrušáková, M. a kol.:* Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Drápal, L., Bureš, J.:* Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Šámal, P. a kol.:* Trestní zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009.

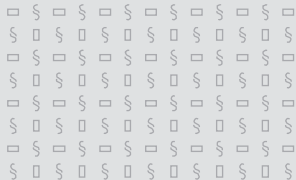

LIDSKOPRÁVNÍ DIMENZE

- **Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ► pozitivní závazky státu**
 - čl. 8 právo na ochranu rodinného života a soukromí
 - čl. 6 právo na spravedlivý proces

Case law Evropského soudu pro lidská práva:

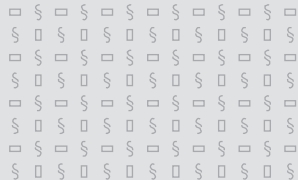
- Case of Z and Others v. the United Kingdom
ze dne 10. 5. 2001
- Case of Bevacqua and S. v. Bulgaria
ze dne 12. 6. 2008

PRAMENY

OBČANSKÝ ZÁKONÍK - zákon č. 40/1964 Sb.

- § 3 OZ - výkon práv a povinností v souladu s dobrými mravy
- § 11 OZ - právo na ochranu osobnosti
... zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, jména a projevů osobní povahy
- § 13 OZ - ochrana prostřednictvím žalob
... zejména na upuštění od neoprávněného zásahu, na odstranění následků zásahů, na přiměřené zadostiučinění, případně na náhradu nemajetkové újmy v penězích
- + *další zásady soukromého práva, např. zákaz zneužití*
- + *další instituty týkající se společného jmění manželů a manželského a rodinného bydlení*

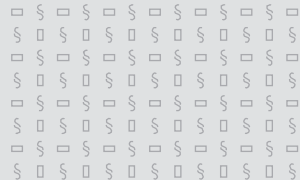
ZÁKON O RODINĚ - zákon č. 94/1963 Sb.

- § 18 ZOR - povinnost manželů vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí
- § 32 odst. 2 ZOR - povinnost rodičů být svým osobním životem a chováním příkladem pro děti

+ *další instituty týkající se manželství a rodičovství*

I. MANŽELSTVÍ

ROZVOD MANŽELSTVÍ

- Rozvod dle § 24 ZOR
 - jen změna statusu
 - nelze spojit s řízením o úpravu
 - výživného mezi manžely
 - bydlení
 - majetku (podíl, SJM)
 - event. výživného pro dobu po rozvodu

X

- Rozvod „nesporný“ dle § 24a ZOR
- Rozvod „s tvrdostní klauzulí“ dle § 24b ZOR

SPOLEČNÉ BYDLENÍ - VARIANTY I.

společný nájem bytu manžely

- vznik ex lege: §§ 703 a 704 OZ
otázka, zda lze zrušit za trvání manželství
- po rozvodu
 - nedružstevní byt - § 705 odst. 1 OZ
*dohoda x zrušení práva společného nájmu soudem
(náhradní byt nebo náhradní ubytování)*
 - družstevní byt - 705 odst. 2 OZ
 - a) *právo na uzavření smlouvy před uzavřením manželství
- zánik nájmu ex lege*
 - b) *právo na uzavření smlouvy za trvání manželství
dohoda x zrušení práva společného nájmu soudem
(náhradní byt nebo náhradní ubytování)*

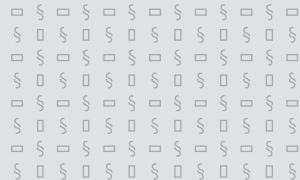
ROZHODOVÁNÍ SOUDU - § 705 odst. 3 OZ

„Při rozhodování o dalším nájmu bytu vezme soud zřetel zejména na zájmy nezletilých dětí a stanovisko pronajimatele.“

SPOLEČNÉ BYDLENÍ - VARIANTY II. spoluvlastnictví

- byt nebo dům ve společném jmění manželů
 - za trvání manželství nelze zrušit, jen ze *závažných důvodů* může soud zúžit až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti - § 148 odst. 1 ZOR
 - po rozvodu či zúžení lze vypořádat - § 149 OZ
 - dohodou – *autonomie vůle*
 - soudem: § 149 odst. 3 OZ – přihlédne se zejména k potřebám nezletilých dětí a péči o rodinu a společnou domácnost
 - domněnkou § 150 odst. 4 OZ
- byt nebo dům v podílovém spoluvlastnictví manželů zrušení a vypořádání *kdykoli*: dohodou či soudem

SPOLEČNÉ BYDLENÍ - VARIANTY III. odvozené právní důvody bydlení

- byt nebo dům ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů

- *oběti*

k zákazu vstupu agresivního manžela do společné domácnosti srov. usnesení OS Plzeň-město čj. 20 C 220/2003, In Bulletin advokacie 2/2004, s. 81, s poznámkou Daniely Kovářové:

„násilník má obecně právo bydlení dle § 18 ZOR (srov. „žít spolu“), nikoli tehdy, je-li jeho chování v hrubém rozporu s dobrými mravy“

- *násilníka*

- byt nebo dům ve výlučném vlastnictví třetí osoby
 - *příbuzní - prarodiče apod.*
 - *osoby blízké*

OPUŠTĚNÍ SPOLEČNÉ DOMÁCNOSTI

- Rozsudek NS č.j. 26 Cdo 643/2001-51

In Bulletin advokacie 8/2001, s. 63 a násl.

„Trvalé opuštění společné domácnosti jedním z manželů ... musí být proto také svobodným projevem vůle manžela, který domácnost opouští. O případ tohoto druhu nejde tam, kde opuštění společné domácnosti je motivováno snahou vyhnout se neshodám v manželství.“

SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

- za trvání manželství nelze zrušit, jen *ze závažných důvodů* může soud zúžit až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti - § 148 odst. 1 ZOR
- po rozvodu či zúžení lze vypořádat - § 149 OZ
 - dohodou - *autonomie vůle*
 - soudem: § 149 odst. 3 OZ - přihlédne se zejména k potřebám nezletilých dětí a péči o rodinu a společnou domácnost
 - domněnkou § 150 odst. 4 OZ
- problematika soudního přezkumu před/manželských či před/rozvodových smluv

VYŽIVOVACÍ POVINNOST

- vyživovací povinnost mezi manžely (§ 91 ZOR)
stejná životní úroveň
- vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely (§ 92 ZOR)
 - obecná
přiměřená výživa
 - tzv. sankční
stejná životní úroveň

II. PARTNERSTVÍ/ NESEZDANÉ SOUŽITÍ

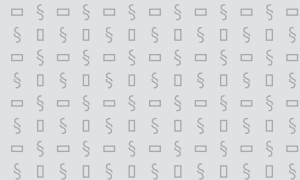
- NENÍ SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ
- NENÍ SPOLEČNÝ NÁJEM BYTU MANŽELY
 - ZPRAVIDLA JEN TZV. ODVOZENÝ PRÁVNÍ DŮVOD BYDLENÍ - SOUHLAS K BYDLENÍ/ODVOLÁNÍ
 - PODÍLOVÉ SPOLUVLASTNICTVÍ
 - INOMINÁT

- Je-li společné dítě, příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce a těhotné ženě (§ 95 ZOR)

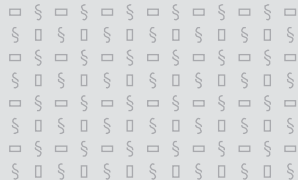
- Je-li partnerství registrované, je vzájemná vyživovací povinnost

III. VÍCEGENERAČNÍ SOUŽITÍ

- ZPRAVIDLA JEN TZV. ODVOZENÝ PRÁVNÍ DŮVOD BYDLENÍ - SOUHLAS K BYDLENÍ/ODVOLÁNÍ
 - PODÍLOVÉ SPOLUVLASTNICTVÍ (§ 136 OZ)
 - VĚCNÉ BŘEMENO BYDLENÍ (§ 151n OZ)
 - INOMINÁT
-
- VZÁJEMNÁ VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI OSTATNÍMI PŘÍBUZNÝMI (§ 88 ZOR)

IV. NEZLETILÉ DĚTI

VÝCHOVA A VÝŽIVA NEZLETILÝCH DĚTÍ jako svědků/obětí domácího násilí

- Rodičovská zodpovědnost (§ 31 ZOR)
 - soudní zásahy (§ 44 ZOR)
 - pozastavení,
 - omezení,
 - zbavení (faktická eliminace rodiče z výchovy)

- Svěření do výchovy/péče (§ 50 ZOR odluka, § 25 ZOR rozvod)
 - individuální, společná, střídavá kritéria (§ 26 ZOR kritéria)

- Styk rodiče s dítětem (§ 27 ZOR)
 - úprava, omezení, zbavení (faktická eliminace rodiče z výchovy)

- Vyživovací povinnost rodičů a dětí (§ 85 a násl. ZOR)
(stejná životní úroveň)

NÁHRADNÍ (RODINNÁ) VÝCHOVA odejmutí dítěte z rodiny dle § 76a o. s. ř.

- dítě je obět'
 - instituty náhradní (rodinné) výchovy dle ZOR
 - ústavní výchova nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou péči (§ 46 ZOR)
 - pěstounská péče
 - svěřením do péče jiné osoby
 - +
 - osvojení (statusová změna)
- dítě je násilník
 - ústavní výchova (§ 46 ZOR)
 - ochranná výchova (z. č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže)